

KADINLARIN ÇALIŞMA HAYATINDA VE ARICILIK SEKTÖRÜNDE YER ALMASINA İLİŞKİN YEREL HALKIN BAKIŞ AÇISI, BİNGÖL İLİ ÖRNEĞİ*

A Field Study to Determine The Perception of Local People Regarding The Work of Women: Bingol Province Example

Melek HALİFEOĞLU¹ ve Fatma ESEN²

¹Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Bingöl, mhalifeoglu@bingol.edu.tr, orcid.org/0000-0002-4307-2130

²Dr. Öğr. Üyesi, Bingöl Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Bingöl, fesen@bingol.edu.tr, orcid.org/0000-0002-3740-1751

Araştırma Makalesi/Research Article

Makale Bilgisi

Geliş/Received:
18.12.2021
Kabul/Accepted:
02.09.2022

DOI:

10.18069/firatsbed.1038228

Anahtar Kelimeler

Kadın, Kadın İstihdamı,
Toplumsal Cinsiyet, Arıcılık

Keywords

Women, Female
Employment, Gender,
Beekeeping

ÖZ

Çalışma hayatında girişimci olarak yer alan kadınlar, ulusal ve uluslararası pazarlarda yer almalarının yanında yerel pazarlarda da varlık göstermekte ve birçok sektörde olduğu gibi gıda sektöründe de aktif bir rol oynamaktadır. Bu çalışmada Bingöl ilinde kadınların çalışma hayatında ve arıcılık sektöründe girişimci olarak bulunmasına ilişkin yerel halkın algısının ölçülmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bu alguların demografik özelliklere göre (cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, gelir) farklılık gösterip göstermediği de tespit edilmeye çalışılmıştır. Yerel halkın bakış açısını incelemek için nicel araştırma yöntemleri arasında önemli bir yeri olan, anket yoluyla veri toplama tekniği kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda 13.06.2020 ve 17.07.2020 tarihleri arasında, internet (Google form) ortamında 630 katılımcıya anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere SPSS ve Amos istatistik programlarında tesadüflik, güvenilirlik, geçerlilik, normallik analizleri yapılmıştır. Verilerin bulguya dönüştürülmesi aşamasında ise t testi, anova testi, korelasyon ve yapısal eşitlik modellemesinden faydalanılmıştır. Çalışma sonucunda yerel halk algısına yönelik “kadın ve aile”, “kadın ve toplum” ve “kadın ve girişimcilik” olmak üzere üç boyutlu bir yapı elde edilmiş ve bu boyutların cinsiyet, medeni durum, yaş ve eğitim durumuna göre farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Women, who are entrepreneurs in working life, not only take part in national and international markets, also exist in local markets and play an active role in the food sector as in many sectors. This study aims to measure the perception of the local people regarding the presence of women as entrepreneurs in the working life and beekeeping sector in Bingöl. Besides, it was tried to determine whether these perceptions differ according to demographic characteristics (gender, marital status, age, educational status, income). To examine the perspective of the local people, the survey data collection technique having an important place among quantitative research methods was used. For this purpose, a questionnaire was applied to 630 participants on the internet (Google form) between 13.06.2020 and 17.07.2020. Randomness, reliability, validity, and normality analyzes were performed on the data obtained in SPSS and Amos statistical programs. During transforming the data into findings, t test, ANOVA test, correlation and structural equation modeling were used. Consequently, a three-dimensional structure of "women and family", "women and society" and "women and entrepreneurship" was obtained for the perception of local people and it was determined that these dimensions differed according to gender, marital status, age and educational status.

Atf/Citation: Halifeoğlu, M ve Esen, F. (2022). Kadınların Çalışma Hayatında ve Arıcılık Sektöründe Yer Almasına İlişkin Yerel Halkın Bakış Açısı, Bingöl İli Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 32, 3(1141-1151.)

Sorumlu yazar/Corresponding author: Melek HALİFEOĞLU, mhalifeoglu@bingol.edu.tr

*Bu çalışma, Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Kongresi'nde (11-13.11.2021, Bingöl) sunulan “Kadınların Çalışması ve Bal Üretiminde Yer Almasına İlişkin Algının Demografik Açından Değerlendirilmesi: Bingöl İlinde Bir Araştırma” bildirisinin genişletilmiş halidir.

1. Giriş

Kalkınma, ekonomik, sosyal ve insan faktörlerinin birlikte değişimi ve gelişimi ile mümkün olabilmektedir (Tolunay ve Akyol, 2006; Kekeçoğlu, 2021). Özellikle ekonomik ve sosyokültürel yapıdaki değişimlerde belirleyici olan insan faktörü, kalkınma sürecinin başarısını temelden etkiler. Dünya nüfusunun yarısını oluşturan kadınların işgücü piyasalarında aktif rol alması kalkınma sürecinin başarılı olabilmesi için gereklidir (Bozdemir, Gülçubuk ve Bayramoğlu, 2021). Sanayi Devrimi öncesinde kadınlar ev ya da el işi ile ilgili görevlerle tanımlanırken, daha sonrasında kadınların görev tanımlarında anlamlı değişimler olmuştur (Tamer, 2013). Bu dönemde kadınlar ekonomik bağımsızlık kazanarak işgücü piyasalarında yer almaya başlamıştır (Öneren, Çiftçi ve Özder, 2014). Ülkemizde ise kadınlar ilk defa 1950’lerde çeşitli sektörlerle yönelik istihdam talebinde bulunmaya başlamıştır (Göküş, Özdemiray ve Göksel, 2013).

Kalkınmada önemli bir yeri olan girişimcilik, ekonomik büyüme ve sosyal dönüşüm sistemlerini etkileyerek kalkınma sürecini hızlandırır (Akın ve Aytun, 2019). 1980’lere kadar ağırlıklı olarak erkek girişimciliği öne çıkarken, bu tarihten sonra kadın girişimciliğinin ve kadın işletmelerinin önem kazanmaya başladığı görülür (Bruni, Gherardi ve Poggio, 2005). Günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sürdürülebilir ekonomik kalkınmasında kadın girişimciler önemli paya sahiptir (Durukan, 2021). Kadınların tüm sektörlerde işgücüne katılımı, mikro düzeyde aile ekonomisine, makro düzeyde ise ülkelerin ekonomik açıdan kalkınmasına katkı sağlar (Şahin ve Alp, 2020). Kadın girişimci ekonomik yapının yanında toplumsal yapının ilerlemesinde de stratejik bir öneme sahiptir (Kırççek ve Aytar, 2021).

Küresel Girişimcilik Monitorü’nün (Global Entrepreneurship Monitor-GEM) 2020/2021 Küresel Raporu’nda, her bir ekonomi için yaptığı girişimcilik faaliyetlerinin toplumsal cinsiyet temelli araştırmasında yeni işletmelerin kurulmasında erkeklerin kadınlara göre daha aktif rol aldığını göstermektedir. Uluslararası ölçekteki durum Türkiye özelinde de benzer bir şekilde seyretmektedir. GEM’in “Türkiye’de Girişimcilik ve Uluslararası Karşılaştırma 2018” raporunda ülkemizde girişimci olma niyetinin kadınlarda %36,1, erkeklerde ise %63,9’dur (Karadeniz, 2019: 34). Başka bir ifadeyle, 2021 yılına kadar 18-64 yaş arasındaki kadınların girişimci olma niyeti erkek girişimci olma niyetine göre oldukça düşüktür.

Türkiye, Avrupa Birliği’ne aday ülke olarak kabul edildikten sonra cinsiyet eşitliği politikalarına daha fazla önem vermeye başlamıştır. 2001 ve 2004 yıllarında yapılan anayasa değişiklikleri ile devlet, eşitlik ilkesini sağlamakla görevli addedilmiştir. Bu doğrultuda atılan önemli bir adım 2003 yılında 4857 sayılı İş Kanunu’nun kabul edilmiş olmasıdır. Kanun ile AB yönergeleriyle uyum amaçlanmış ve iş gücü piyasalarında kadın erkek eşitliği sağlanmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak, sosyal politikalar kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik birtakım düzenlemeler ile merkezi hükümet ve yerel yönetimlerin kadın istihdamını destekleyen politikaları vasıtasıyla çalışma hayatında kadın sayısının artırılması amaçlanmıştır. Kadını çalışma hayatına kazandırmaya yönelik tüm bu uygulamalara rağmen, günümüz itibari ile çalışma hayatında kadınların oranı, erkeklere oranla hala düşük seviyelerdedir. Türkiye’de kadın girişimci oranının düşük olmasında kadınların geleneksel rolleri gereği ev ve iş yaşam dengesini kurma zorunluluğu etkili olmuştur (Filizöz ve Yaraş, 2020). Bir başka ifade ile kadınlar hem ev ekonomisine katkı sağlayacakları hem de ev sorumluluklarını aksatmayacakları girişimcilik faaliyetleri ile sınırlandırılmıştır. Mevcut piyasa koşullarında kadın girişimcilerin ev ve iş sorumluluğunu birlikte yürütme kaygıları daha az riskli işlere yönelmelerine de neden olmuştur (Bedük, Eryeşil ve Oğuz, 2016). Dolayısıyla kadının toplumsal rollerinin baskın olması kadınların iş hayatındaki varlıklarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Kadınların evde çalışarak yapılabilecekleri işler toplum tarafından avantajlı bir durum olarak değerlendirilmesine karşılık, literatürde kadın girişimci olarak belirlenmiş olan kişinin ev içi faaliyetlerde değil, evin dışında tanımlanıyor olması kayda değer bir durumdur. Dolayısıyla kadın girişimci, mekânsal olarak ev dışında, kendi adına kurduğu bir işletmesi olan, işletmede tek başına ya da çalıştırdığı diğer kişilerle birlikte çalışan veya sahibi olması nedeniyle ortaklık kuran, işi ile ilgili olarak kamu ve özel kuruluşlarla temasa geçen, işletmenin geleceğine dair planlar yapan ve yürüten, söz sahibi olan ve işletmesi adına tüm riski üstlenen olarak nitelendirilmektedir (Çelik ve Özdevecioğlu, 2001; Ecevit, 1993; Saray, 1993; Soysal, 2010). Bu açıdan değerlendirildiğinde arıcılık faaliyeti hem literatürün yaptığı tanım hem de merkezi hükümet destekli programlar arasında olması açısından bir girişimcilik faaliyeti olarak kabul edilebilir.

Eylül 2019 tarihi itibari ile Türkiye Arı Yetiştiriciler Birliği’ne kayıtlı toplam 123,643 üyenin % 6,8’i kadın, % 93,2’si ise erkek üyeden oluşmaktadır (Esen ve Halifeoğlu, 2019). Bu rakamsal değerler ülkemizde arıcılık sektöründe kadın sayısının erkek sayısına oranla çok düşük olduğunu göstermektedir. Kadının arıcılık sektöründeki istihdam sorununun girişimcilik gibi mikro destek programlarıyla aşılmasına çalışılması kayda değer bir çaba olmasının yanında, meselenin akademik yazında özellikle makro düzeyde tartışıldığı görülür. Bu bağlamda, arıcılık sektöründe kadın istihdamının önündeki engellerin neler olduğu, bu engellerin azaltılmasına yönelik uygulanacak politikaların belirlenmesinde mikro düzeydeki çalışmalar hayati derecede

bir öneme sahiptir. Bu çalışmada da makro düzeyde temel bir sorun olan kadın istihdamına yönelik toplumsal algının, yerel düzeyde ise kadının hem çalışma hayatında hem de arıcılık sektöründe bulunmasının ne ifade ettiğinin tespitine çalışılmıştır. Çalışmada ayrıca yerel halkın sahip olduğu algıların demografik özelliklere göre (cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, gelir) farklılık gösterip göstermediğinin de saptanması amaçlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Ölçek Geliştirme Süreci

Yerel halkın kadının çalışmasına yönelik algılarını ölçmek için geliştirilen ölçekte keşfedici ve tanımlayıcı araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Çalışmada, amacına göre araştırma tasarımlarından keşfedici araştırma kullanılmıştır. Keşfedici araştırma yeni konuları ya da fazla çalışılmamış konuları keşfetme amacını; tanımlayıcı araştırma grupların, insanların ya da örgütlerin özelliklerini ortaya çıkarma amacını taşıyan araştırma tasarımları olarak tanımlanmıştır (Gürbüz ve Şahin, 2014: 97). Keşfedici ve tanımlayıcı araştırma yaklaşımları nitel ve nicel araştırma yöntemleri beraber verilerinin toplanması ve değerlendirilmesi için kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemi, ölçek madde havuzunun oluşturulması için uzman görüşlerinin alınması (yapılandırılmamış görüşme) sürecinde uygulanmış; nicel araştırma yöntemi ölçeğin geçerlik çalışmasını yapmak için uygulanmıştır (Anderson ve Gerbing, 1988; Kement, Karaküçük ve Çavuşoğlu, 2021).

2.2. Evren ve Örneklem

Yapılandırılmamış görüşme sürecinin evrenini kadınlar ve işletmecilik üzerine araştırma yapan sosyoloji, işletme ve iktisat alanlarında uzman akademisyenler oluşturmaktadır. Araştırmada toplamda yedi alan uzmanına ulaşılmış ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Uzmanlarla yapılan görüşmeler neticesinde madde havuzu oluşturulmuş ve kapsam ve görünüş geçerliliğinin sağlanması bakımından alan uzmanlarıyla tekrar görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan son görüşmeler neticesinde toplamda yirmi ifadeyle araştırmanın madde doğrulama sürecine geçilmiştir.

Madde doğrulama (geçerlik) süreci için araştırmanın evrenini Bingöl ilinde ikamet eden yerel halk oluşturmuştur. TÜİK'in (2020) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2020 yılı sonuçlarına göre Bingöl ilinin toplam nüfusu 281,760'tır (TÜİK, 2020). Tüm evrene ulaşmanın maliyetli olması ve zaman açısından tasarruf edilmesi amacıyla örneklem üzerinden çalışma gerçekleştirilmiştir. İçerdiği denek sayısı 10.000'den fazla olan evrenler için 384 örneklem yeterli (Ural ve Kılıç, 2005) olmaktadır. Bu bağlamda 630 katılımcıya internet ortamında form (Google form) oluşturularak 13.06.2020 ve 17.07.2020 tarihleri arasında ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada veri toplama aracı olarak uzman görüşmeleri sürecinde yapılandırılmamış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşmelerin ardından toplanan bilgiler içerik analiziyle ele alınmıştır. İçerik analizi sürecinde veriler kodlanmış ve kodlamalardan yola çıkarak madde havuzu oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında geliştirilen ölçeğin test aşamasında kullanmak için anket formu aracılığıyla veriler toplanmıştır. Anket formunda iki bölüm yer almaktadır. Birinci bölüm ankete katılan katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmeye ilişkin sorular (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, gelir) bulunmakta olup, ikinci bölümde yerel halkın kadının çalışma hayatında olmasına ilişkin görüşlerini belirlemek adına yirmi ifade kullanılmıştır. Bu ifadeler "1" kesinlikle katılmıyorum, "5" kesinlikle katılıyorum olacak şekilde beşli likert tipinde katılımcılara yöneltilmiştir. Kadınların çalışma hayatında olması ve arıcılık mesleğini yapmasına ilişkin olarak sorulan ölçek ifadeleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

2.4. Veri Analiz Yöntemi

Yapılandırılmamış görüşme sürecinde elde edilen veriler, içerik analiziyle değerlendirilmiştir. İçerik analizi verilerin toplanması sonrasında bu verilere dayalı kavramları ve ilişkileri bulmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda içerik analizinde verileri kodlama, temalara ulaşma, kod ve temalar üzerinden düzenlemeler ve tanımlamalar yapma ve son olarak bulguları yorumlama aşamaları yürütülür. (Yıldırım ve Şimşek, 2005: 227). Uzman görüşleri neticesinde elde edilen kod ve temalar madde havuzuna dönüştürülmüştür.

Araştırma test sürecinde yapı geçerliliğini test etmek amacıyla SPSS programı üzerinden keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik katsayılarını belirlemek amacıyla Cronbach Alpha katsayı değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerin yakınsak geçerliliğini test etmek için bütünlük güvenilirlik (BG) ve ortalama açıklanan varyans (OAV) değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerin iraksak geçerliliğini test etmek için

ise ortalama açıklanan varyans karekökü (\sqrt{OAV}) ile ölçekler arası korelasyon değerlerinin kıyaslaması yapılmıştır.

Tablo 1. Kadınların Çalışması ve Arıcılık Mesleğinde Olmasına İlişkin Ölçek İfadeleri

1	Kadın çalışma hayatına katılmalıdır.
2	Kadının çalışması gereklidir.
3	Kadın en az erkek kadar çalışma hakkına sahiptir.
4	Çalışmak sadece erkeğin sorumluluğunda değildir.
5	Arıcılık sektöründe kadınlar da çalışmalıdır.
6	Arıcılık mesleği sadece erkeklerin yapabileceği bir iştir.
7	Kadınlar emek yoğun işlerde çalışmamalıdır.
8	Kadının çalışması çocuğun gelişimini olumsuz etkiler.
9	Kadının çalışması evliliğini olumsuz etkiler.
10	Kadının çalışması aile içinde erkeğin otoritesini olumsuz etkiler.
11	Kadının çalışması anne-çocuk ilişkisini olumsuz etkiler.
12	Kadının çalışması karı-koca ilişkisini olumsuz etkiler.
13	Kadının çalışması ev ekonomisine katkı sağlar.
14	Kadının çalışması ülke ekonomisine katkı sağlar.
15	Kadının çalışması evde alınan kararlarda söz hakkının olmasını sağlar.
16	Kadının çalışması girişimcilik ruhunu artırır.
17	Kadınlar bal üretiminde erkeklerden daha hijyenik olurlar.
18	Kadının çalışması özgüvenini artırır.
19	Kadının iş hayatına girmesi toplumsal eşitliği sağlar.
20	Arıcılık mesleği kadının yapabileceği bir iştir.

2.5. Ölçek Geçerlilik ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Kadınların çalışma hayatındaki yerine yönelik yerel halkın görüşleri alınmıştır. Bu görüşler kapsamında oluşturulan ölçek ifadelerinin faktör yapısını belirlemek için keşfedici faktör analizi (KFA) (Johnson ve Wichern, 2014) uygulanmıştır. Ölçeğin faktör analizine sokulabilmesi için bir dizi şartlar bulunmaktadır. Öncelikle örneklem sayısının ifade sayısından fazla olması beklenir ve bu çalışmada 630 örneklem ve buna karşılık bir ölçek/3 alt faktör bulunmaktadır. İkinci olarak örneklem sayısının 50'den fazla olması beklenir ve bu çalışmada 630 örneklem bulunmaktadır. Üçüncü olarak ifade başına düşen gözlem sayısının fazla olması ve yine bu çalışmada her bir ifade için 630 görüş vardır.

Faktör analizi sonuçlarında ifadeler arası korelasyon yüklerinin 0,30'dan yüksek olduğu, kısmi korelasyon matrisi sonuçlarının 0,70 altında olduğu, Bartlett testi sonucunun anlamlı ($p=0,000$, $sd=153$, $X^2=8176,511$) olduğu ve KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) testine göre 0,889 ($>0,800$) örneklemin faktör analizi için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler neticesinde örneklemin faktör analizi için uygun olduğu belirlenmiştir. Araştırmada faktör analizi aşamasında toplam varyans türlerinden "principal component analyses" varyans türü kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçek yeni oluşturulduğu için faktör sayısı belirtilmeden ilenlenmiştir. Faktör analizi için rotasyon yöntemlerinden orthogonal yöntemlerden olan ve alanyazında sıklıkla kullanılan varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Toplam açıklanan varyans dikkate alınarak ilenlenmiş ve üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu yapının toplam açıklanan varyans oranı ise %70,253 olarak hesaplanmıştır. 0,50'den yüksek olması nedeniyle üç alt faktör kabul edilmiştir.

Keşfedici faktör analizi sonucunda kadına çalışma hayatında bulunmasına yönelik algılar üç alt faktöre ayrılmıştır. "kadin4", "kadin5", "kadin11" ve "kadin12" ifadeleri "kadın ve aile" alt faktöründe gruplanmıştır. "kadin6", "kadin7", "kadin8", "kadin9" ve "kadin10" ifadeleri "kadın ve toplum" alt faktöründe toplanmıştır. Son olarak "kadin1", "kadin2", "kadin3", "kadin13", "kadin14", "kadin15", "kadin16", "kadin17" ve "kadin18" ifadeleri "kadın ve girişimcilik" alt faktöründe toplanmıştır. "kadin19" ve "kadin20" ifadeleri birden fazla faktöre girdiği için araştırmadan çıkartılmıştır.

Ölçek alt faktörlerinin uyum geçerliliğini hesaplamak için bütünleşik güvenilirlik ve ortalama açıklanan varyans analizleri uygulanmıştır. Her bir alt faktörün bütünleşik güvenilirlik değerleri 0,60'tan fazla olduğu (Bagozzi ve Yi, 1988) tespit edilmiştir. Ortalama açıklanan varyans değerleri ise 0,50'den yüksek (Fornell ve Larcker, 1981) çıkmıştır. Böylelikle alt faktörlere ait ifadelerin uyum geçerliliği olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayırım geçerliliğini belirlemek için her bir alt faktörün ortalama açıklanan varyans karekökü değerleri ile korelasyon analizi sonuçları kıyaslanmıştır. Her bir ölçeğin karekökü değerlerinin korelasyon yüklerinden yüksek olduğu (Fornell ve Larcker, 1981), bu bağlamda ölçeklerin ayırım geçerliliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Alt faktörlerin güvenilirlik testi için Cronbach Alpha analizi uygulanmıştır. “kadın ve aile” alt faktörünün güvenilirlik katsayısı 0,807, “kadın ve toplum” alt faktörünün güvenilirlik katsayısı 0,883 ve “kadın ve girişimcilik” alt faktörünün güvenilirlik katsayısı 0,937 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin toplam güvenilirliği 0,837’dir. Bu değerler 0,70’ten yüksek (Hair ve diğerleri, 2014) olduğu için ölçeklerin iç tutarlılığı olduğu saptanmıştır. Faktör analizi sonucunda ifadelerin faktör yükleri ve grupları Tablo 2’de detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 2. Faktörü Analizi Sonuçları

İfadeler	Faktörler			Madde Toplam Korelasyon
	Kadın ve Girişimcilik	Kadın ve Toplum	Kadın ve Aile	
kadin1g	0,815			0,655
kadin2g	0,799			0,617
kadin3g	0,767			0,574
kadin13g	0,770			0,596
kadin14g	0,860			0,647
kadin15g	0,755			0,502
kadin16g	0,872			0,639
kadin17g	0,808			0,610
kadin18g	0,855			0,635
kadin6t		0,764		0,309
kadin7t		0,799		0,249
kadin8t		0,860		0,334
kadin9t		0,851		0,437
kadin10t		0,803		0,398
kadin4a			0,767	0,193
kadin5a			0,677	0,288
kadin11a			0,840	0,103
kadin12a			0,866	0,057
Güvenirlik	0,937	0,883	0,807	0,837
Açıklanan Varyans	%35,082	%20,748	%14,423	%70,253
Özdeğer	6,451	3,668	2,527	

KMO= 0,889; $\chi^2=8176,511=$; sd=153, Bartlett Kürelik Testi (p)=0,000

Çıkarım Metodu=Principal Component Analysis; Döndürme Tekniği: Varimax with Kaiser Normalization.

3. Bulgular

Bu bölümde öncelikle katılımcıların tanımlayıcı istatistiklerine yer verilmiştir. Ardından kadınların iş hayatında yer almaları ve arıcılık mesleğini yapmalarına ilişkin olarak katılımcı algılarına ilişkin sonuçlar paylaşılmıştır.

3.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları

Araştırmaya katılan katılımcıların 211’i erkek (%33,5) ve 419’u kadın katılımcılardan (%66,5); 238’i evli (%37,8) ve 392’si bekâr (%62,2) katılımcılardan oluşmaktadır. Katılımcıların 24’ü 18 yaş altı, 247’si 18-24 yaş; 177’si 25-34 yaş; 117’si 35-44 yaş; 26’sı 45-54 yaş; 28’i 55-64 yaş arasında olup 11 katılımcı 65 yaş ve üzeridir. 18-24 yaş arasındaki katılımcılar en yüksek yüzdeye (%39,2), 65 yaş ve üzeri katılımcılar en düşük yüzdeye (%1,7) sahiptir. Katılımcıların 89 ilköğretim, 140’ı lise, 101’i ön lisans, 243’ü lisans ve 57’si lisansüstü eğitim sahibidir.

Lisans mezunu katılımcılar en yüksek yüzdeye (%38,6) ve lisansüstü eğitim mezunu katılımcılar en düşük yüzdeye (%9,0) sahiptir. Katılımcıların 211’i 0-2020 TL arası; 150’si 2021-3000 TL arası; 132’si 3001-4500 TL arası; 64’ü 4501-6000 TL arası; 30’u 6001-7500 TL arası; 43’ü 7501 TL ve üzeri gelire sahiptir. 0-2020 TL arası geliri olan katılımcılar en yüksek yüzdeye (%33,5) sahipken 6001-7500 TL geliri olan katılımcılar en düşük yüzdeye (%4,8) sahiptir. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik dağılımları Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Demografik Dağılımları

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Gelir Durumu (TL)	Frekans	Yüzde
Erkek	211	33,5	0-2020	211	33,5
Kadın	419	66,5	2021-3000	150	23,8
<i>Toplam</i>	<i>630</i>	<i>100</i>	3001-4500	132	21,0
Medeni Durum	Frekans	Yüzde	4501-6000	64	10,2
Evli	238	37,8	6001-7500	30	4,8
Bekâr	392	62,2	7501 ve üzeri	43	6,8
<i>Toplam</i>	<i>630</i>	<i>100</i>	<i>Toplam</i>	<i>630</i>	<i>100</i>
Yaş	Frekans	Yüzde	Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde
18 Altı	24	3,8	İlköğretim	89	14,1
18-24	247	39,2	Lise	140	22,2
25-34	177	28,1	Ön Lisans	101	16,0
35-44	117	18,6	Lisans	243	38,6
45-54	26	4,1	YL/DR	57	9,0
55-64	28	4,4	<i>Toplam</i>	<i>630</i>	<i>100</i>
65 ve üzeri	11	1,7			
<i>Toplam</i>	<i>630</i>	<i>100</i>			

3.2. Demografik Özelliklere Göre Boyutlara İlişkin Fark Analizleri

Verilerin normal dağılımı için -3 ve +3 arasındaki çarpıklık ve basıklık değerleri kabul edilir olarak değerlendirilmektedir (Shao, 2002). Alt boyutların normal dağılım göstermesi sebebiyle demografik özelliklerin boyutlara göre farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla parametrik testlerden faydalanılmıştır. Normallik testi sonuçları Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Normallik Testi Sonuçları

Boyutlar	Shao	
	Skewness	Kurtosis
Kadın ve Aile	0,021	-1,191
Kadın ve Toplum	-0,579	-0,489
Kadın ve Girişimcilik	-1,593	2,041

3.2.1. Cinsiyete Göre Ölçek Boyutlarında Fark Analizi Sonuçları

Katılımcıların cinsiyetlerine göre “kadın ve aile”, “kadın ve toplum” ve “kadın ve girişimcilik” boyutları puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını bulmak amacıyla bağımsız t testi yapılmıştır. Test sonucunda cinsiyete göre “kadın ve aile” boyutu puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ancak katılımcıların cinsiyetine göre “kadın ve toplum” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-7,896$ $p<0,05$). “kadın ve toplum” boyutunda kadın katılımcıların puan ortalamalarının (3,8831), erkek katılımcıların puan ortalamalarından (3,1735) fazla olduğu görülmüştür. “kadın ve toplum” alt boyutunun cinsiyete göre değerlendirmesi yapıldığında araştırmaya katılan kadın katılımcıların erkeklere nazaran; kadınların evlilik, çocuk ve ev işleri gibi aile içi süreçlerin kadınların çalışması için bir engel teşkil etmediği görüşünde oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların cinsiyetine göre “kadın ve girişimcilik” boyutu puan ortalamalarında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t=-5,728$, $p<0,05$). “kadın ve girişimcilik” boyutunda kadın katılımcıların puan ortalamalarının (4,2938), erkek katılımcıların puan ortalamalarından (3,8073) fazla olduğu görülmüştür. “kadın ve girişimcilik” boyutunun cinsiyete göre değerlendirmesi yapıldığında ise kadın katılımcıların, kadınların girişimci olarak çalışma hayatında yer alma hususunda erkek katılımcılara nazaran daha olumlu bir düşünce içinde oldukları görülmektedir. Katılımcıların cinsiyetine göre bağımsız t testi sonuçları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Bağımsız t Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	P
Kadın ve Toplum	Erkek	211	3,1735	1,11716	-7,896	0,000*
	Kadın	419	3,8831	1,03719		
Kadın ve Girişimcilik	Erkek	211	3,8073	1,03192	-5,728	0,000*
	Kadın	419	4,2938	0,95334		
Kadın ve Aile	Erkek	211	2,9005	1,05849	-7,773	0,440
	Kadın	419	2,9761	1,33951		

*p<0,05

3.2.2. Medeni Duruna Göre Ölçek Boyutlarında Fark Analizi Sonuçları

Katılımcıların medeni durumlarına göre “kadın ve aile”, “kadın ve toplum” ve “kadın ve girişimcilik” boyutları puan ortalamaları arasında fark olup olmadığını bulmak amacıyla bağımsız t testi yapılmıştır. Test sonucunda medeni duruma göre “kadın ve girişimcilik” boyutu puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Katılımcıların medeni durumlarına göre “kadın ve aile” boyutu puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=5,732, p<0,05). “kadın ve aile” boyutunda evli katılımcıların puan ortalamalarının (3,3088), bekâr katılımcıların puan ortalamalarından (2,7334) fazla olduğu görülmüştür. “kadın ve aile” boyutunun medeni duruma göre değerlendirmesi yapıldığında, medeni durumu evli olan katılımcıların bekâr olan katılımcılara kıyasla kadının çalışmasına daha sıcak baktığı görülmektedir. Katılımcıların medeni durumuna göre “kadın ve toplum” boyutu puan ortalamalarında da istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (t=-5,932, p<0,05). “kadın ve toplum” boyutunda bekâr katılımcıların puan ortalamalarının (3,8454), evli katılımcıların puan ortalamalarından (3,3160) fazla olduğu görülmüştür. “kadın ve toplum” alt boyutunun medeni duruma göre değerlendirmesi yapıldığında, medeni durumu bekâr olan katılımcıların evli olan katılımcılara kıyasla kadının toplumsal yaşamda daha fazla yer alması gerektiği düşüncesine sahip oldukları anlaşılmaktadır. Katılımcıların medeni durumlarına göre bağımsız t testi sonuçları Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Bağımsız t Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	P
Kadın ve Aile	Evli	238	3,3088	1,18722	5,732	0,000*
	Bekâr	392	2,7334	1,24187		
Kadın ve Toplum	Evli	238	3,3160	1,14398	-5,932	0,000*
	Bekâr	392	3,8454	1,04960		
Kadın ve Girişimcilik	Evli	238	4,1522	0,9131	0,414	0,679
	Bekâr	392	4,1179	1,05957		

*p<0,05

3.2.3. Yaşa Göre Ölçek Boyutlarına İlişkin Fark Analizi Sonuçları

Katılımcıların yaşına göre “kadın ve aile” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların yaşına göre “kadın ve aile” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (F= 10,855, p<0,05). Fark yaratan yaş grubunu bulmak için Post-Hoc ikili karşılaştırmalardan Bonferroni Testi uygulanmıştır. Bonferroni sonucuna göre, 18 yaş altındaki katılımcıların 18-24 yaş arası ve 25-34 yaş arası katılımcılara göre “kadın ve aile” boyutundaki puan ortalamalarının daha fazla olduğu; 35-44 yaş arası katılımcıların; 55-64 yaş arası katılımcıların ve 65 ve üzeri yaşta katılımcıların “kadın ve aile” boyutundaki puan ortalamalarının 18-24 yaş arası katılımcıların puan ortalamalarından daha fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaşlarına göre “kadın ve aile” boyutuna ilişkin ANOVA Testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Katılımcıların yaşına göre “kadın ve toplum” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların yaşına göre “kadın ve toplum” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (F= 9,315, p<0,05). Fark yaratan yaş grubunu bulmak için Post-Hoc ikili karşılaştırmalardan Tamhane Testi uygulanmıştır. Tamhane sonucuna göre, 18 yaş altındaki katılımcıların 55-64 yaş arasındaki katılımcılara göre “kadın ve toplum” boyutundaki puan ortalamalarının daha fazla olduğu görülmektedir. Buna ek olarak 18-24 yaş arasındaki katılımcıların “kadın ve toplum” boyutundaki puan ortalamalarının sırasıyla 25-34 yaş arasındaki; 35-44 yaş arasındaki; 45-54 yaş arasındaki ve 55-64 yaş arasındaki katılımcıların puan

ortalamalarından daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların yaşlarına göre “kadın ve toplum” boyutuna ilişkin ANOVA Testi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Yaşlarına Göre “Kadın ve Aile” Boyutu ANOVA Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	SS	F	P	Bonferroni
18 altı (1)	24	3,9271	1,05676			
18-24 (2)	247	2,5719	1,21104			1>2
25-34 (3)	177	2,9138	1,25056			1>3
35-44 (4)	117	3,3462	1,19077	10,855	0,000*	4>2
45-54 (5)	26	3,2115	1,00422			6>2
55-64 (6)	28	3,5000	1,07798			7>2
65 ve üzeri (7)	11	3,7045	0,99886			
Toplam	630	2,9508	1,25209			

*p<0,05

Tablo 8. Katılımcıların Yaşlarına Göre “Kadın ve Toplum” Boyutu ANOVA Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	SS	F/Welch	P	Tamhane
18 altı (1)	24	3,7667	0,88596			
18-24 (2)	247	3,9919	0,98803			1>6
25-34 (3)	177	3,5175	1,10566			2>3
35-44 (4)	117	3,3949	1,20844	9,315	0,000*	2>4
45-54 (5)	26	3,1077	1,11604			2>5
55-64 (6)	28	2,8214	1,12129			2>6
65 ve üzeri (7)	11	3,6909	0,88256			
Toplam	630	3,6454	1,11531			

*p<0,05

Katılımcıların yaşına göre “kadın ve girişimcilik” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların yaşına göre “kadın ve girişimcilik” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3.2.4. Eğitim Durumuna Göre Ölçek Boyutlarında Fark Analizi Sonuçları

Katılımcıların eğitim durumlarına göre “kadın ve aile” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve aile” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (F= 19,013, p<0,05). Fark yaratan eğitim grubunu bulmak için Post-Hoc ikili karşılaştırmalardan Tamhane Testi uygulanmıştır. Tamhane sonucuna göre, eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların “kadın ve aile” boyutu puan ortalamaları eğitim durumu lisans olan katılımcılardan daha fazladır. Ayrıca eğitim durumu lise olan katılımcıların “kadın ve aile” boyutu puan ortalamaları eğitim durumu lisans ve lisansüstü olan katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Son olarak eğitim durumu ön lisans olan katılımcıların “kadın ve aile” boyutu puan ortalamaları eğitim durumu lisans olan katılımcıların puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. Katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve aile” boyutuna ilişkin ANOVA Testi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Katılımcıların eğitim durumlarına göre “kadın ve toplum” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve toplum” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (F= 11,794, p<0,05). Fark yaratan eğitim grubunu bulmak için Post-Hoc ikili karşılaştırmalardan Bonferroni Testi uygulanmıştır. Bonferroni sonucuna göre, eğitim durumu ilköğretim olan katılımcıların “kadın ve toplum” boyutu puan ortalamaları eğitim durumu lise, ön lisans, lisans ve lisansüstü olan katılımcıların puan ortalamalarından daha düşük çıkmıştır. Katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve toplum” boyutuna ilişkin ANOVA Testi sonuçları Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre “Kadın ve Aile” Boyutu ANOVA Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	SS	F/Welch	P	Tamhane
İlköğretim (1)	89	3,3118	1,05817			
Lise (2)	140	3,4321	1,11354			1>4
Önlisans (3)	101	3,1733	1,25735	19,013	0,000*	2>4
Lisans (4)	243	2,4702	1,22617			2>5
YL/DR (5)	57	2,8596	1,25091			3>4
Toplam	630	2,9508	1,25209			

*p<0,05

Katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve girişimcilik” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların eğitim durumuna göre “kadın ve girişimcilik” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 10. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre “Kadın ve Toplum” Boyutu ANOVA Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	SS	F	P	Bonferroni
İlköğretim (1)	89	2,9888	1.10592			
Lise (2)	140	3,5843	1,09046			2>1
Önlisans (3)	101	3,8119	1,08326	11,794	0,000*	3>1
Lisans (4)	243	3,8741	1,06505			4>1
YL/DR (5)	57	3,5509	1,05849			5>1
Toplam	630	3,6454	1,11531			

*p<0,05

3.2.5. Gelir Durumuna Göre Ölçek Boyutlarında Fark Analizi Sonuçları

Araştırmaya katılan katılımcıların gelir durumuna göre “kadın ve aile”, “kadın ve toplum”, “kadın ve girişimcilik” boyutundan almış oldukları puan ortalamalarını karşılaştırmak için Tek Yönlü Varyans Analizi uygulanmıştır. Analiz sonucuna göre katılımcıların gelir durumuna göre “kadın ve aile”, “kadın ve toplum”, “kadın ve girişimcilik” boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Bingöl ilinde kadınların çalışma hayatında ve arıcılık sektöründe girişimci olarak bulunmasına ilişkin yerel halkın algısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bingöl ilinde yaşayan halkın kadınların çalışması ve arıcılık sektöründe yer almasına ilişkin algılarını belirlemek üzere bir saha araştırması yürütülmüş ve yerel halkın bu noktadaki algıları demografik özelliklere göre (medeni durum, cinsiyet, yaş, gelir durumu ve eğitim durumu) belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmayla yerel halkın algısına ilişkin “kadın ve aile”, “kadın ve toplum” ve “kadın ve girişimcilik” olmak üzere üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların cinsiyetine göre “kadın ve aile” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken “kadın ve toplum” ve “kadın ve girişimcilik” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre “kadın ve toplum” alt boyutunda kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre kadınların aile içi süreçleri (evlilik, çocuk, ev işleri) kadınların çalışmasında bir engel olarak görmedikleri anlaşılmıştır. “kadın ve girişimcilik” alt boyutunda ise kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre kadınların girişimci rolüyle çalışma hayatında olmasına ilişkin daha olumlu bir yaklaşımı olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların medeni durumlarına göre “kadın ve girişimcilik” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken “kadın ve aile” ve “kadın ve toplum” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bağlamda “kadın ve aile” alt boyutunda medeni durumu evli olan katılımcıların bekâr olan katılımcılara göre kadınların çalışmasına daha olumlu baktığı anlaşılmıştır. “kadın ve toplum” alt boyutunda ise medeni durumu bekâr olan katılımcıların evli olan katılımcılara göre kadının toplumsal hayatın içinde daha fazla yer alması noktasında daha olumlu bir algı taşıdığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucunda katılımcıların yaşlarına ve eğitim durumlarına göre “kadın ve girişimcilik” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmazken “kadın ve aile” ve “kadın ve toplum” alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte katılımcıların gelir durumlarına göre algılarında her üç alt boyutta da anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmanın kadınların iş yaşamında olması ve toplumsal görünürlüğü artırılması noktasında gelecekte yapılacak çalışmalara kaynak olacağı düşünülmektedir. Çalışmada arıcılık sektöründen

hareket edilerek yerel halkın kadınların çalışmasına ve arıcılık sektöründe yer almasına ilişkin algıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmaların farklı sektörlerde ele alınması ve incelenmesi önerilmektedir.

Teşekkür

Bu çalışma, Bingöl Üniversitesi PİKOM Birimi tarafından PİKOM-Arı. 2019.011 no'lu proje kapsamında desteklenmiştir. Çalışmadaki yazarlardan M. H., anket sorularının hazırlanması, değerlendirilmesi ve makalenin yazım aşamalarında katkı sağlamıştır. F. E. ise çalışmanın fikir sahibi olup, anketlerin uygulanması aşamasında katkı sağlamıştır.

Kaynaklar

- Akın, C. S. and Aytun, C. (2019). Girişimcilik Ekonomik Kalkınma İlişkisi. Marangoz, M. ve Fırat A. (Ed.), *IV. International Entrepreneurship, Employment And Career Congress* içinde (1-11 ss.). [http://gik.mu.edu.tr/Belgeler/31/31/4_G%C4%B0K%20C%C4%B0LT%201%2013_12_2019\(1\).pdf](http://gik.mu.edu.tr/Belgeler/31/31/4_G%C4%B0K%20C%C4%B0LT%201%2013_12_2019(1).pdf)
- Anderson, J. C. and Gerbing D.W. (1988). Structural Equation Modeling in Practice: A Review and Recommended Two-Step Approach, *Psychological Bulletin*, 103(3), 411-423.
- Bagozzi, R. P. and Yi, Y. (1988). On The Evaluation of Structural Equation Models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16(1), 74-94.
- Bedük A., Eryeşil K. ve Oğuz H. (2016). Kadın ve Erkek Girişimcilerin Algılama Farklılıkları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 19(41), 1-15.
- Bruni, A., Gherardi, S., and Poggio, B. (2005). *Gender And Entrepreneurship: An Ethnographic Approach*. New York: Routledge.
- Bozdemir, M., Gülçubuk, B. and Bayramoğlu, Z. (2021). Kırsal Alandaki Kadınların Girişimci Niteliklerinin Ve Girişimcilik Becerilerinin Belirlenmesi: Konya İli Araştırması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 87(23), 87-106.
- Çelik C, and Özdevecioğlu M. (2001). Kadın Girişimcilerin Demografik Özellikleri ve Karşılaştıkları sorunlara İlişkin Nevşehir İlinde Bir Araştırma. *I. Orta Anadolu Kongresi* içinde (487-498 ss.). Nevşehir: KOSGEB.
- Durukan, L. (2021). Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Desteklenmesinde KOSGEB'in Rolü. *Gazi İktisat Ve İşletme Dergisi*, 7(1), 17-37.
- Ecevit Y. (1993). Kadın Girişimciliğin Yaygınlaştırılmasına Yönelik Bir Model Önerisi. *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar* içinde (15-35 ss.). Ankara: Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Esen, F. and Halifeoğlu, M. (2019). Türkiye'de Arıcılık Sektöründe Kadının Yeri. *Uluslararası Arıcılık Araştırmaları ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma Stratejileri Kongresi (Arı-SKKS2019) Bildiri Kitabı* içinde (41. ss.). http://congress.bingol.edu.tr/proceeding_book_ari-skks2019.pdf
- Filizöz, B. and Yaraş, D. (2020). Kadın Girişimci Profiline Belirlenmesine Yönelik TR72 Bölgesinde Bir Araştırma. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 4(8), 179-196.
- Fornell, C. and Larcker, D. F. (1981). Structural Equation Models With Unobservable Variables and Measurement Error: Algebra and Statistics. *Journal Of Marketing Research*, 18(3), 382-388.
- Global Entrepreneurship Monitor. (2021). *2020/2021 Global Report*. Erişim adresi <https://www.gemconsortium.org/file/open?fileId=50691>.
- Göküş, M., Özdemiray, S. M. and Göksel, Z. S. (2014). Bölgesel Kalkınmada Kadın Girişimciliğinin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 87-97.
- Gürbüz, S. and Şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Hair, F. H. Jr., Black, W. C., Babin, B. J. and Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). USA: Pearson.
- Johnson, R. A. and Wichern, D. W. (2014). *Applied Multivariate Statistical Analysis* (6th ed.). USA: Pearson.
- Karadeniz, E. (2019). *Türkiye'de Girişimcilik ve Uluslararası Karşılaştırma 2018*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Yayınları.
- Keçeoğlu, M. (2021). Arıcılık ve Girişimcilik, Bilimin Sosyal Sorumluluk Boyutuyla İlgili Örnek Bir Çalışma. *Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 93-108.
- Kement, Ü., Karaküçük, S. and Çavuşoğlu, S. (2021). Ekorekreatif Tutum Ölçeği Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması. *Tourism and Recreation*, 3(1), 34-54.

- Kırçecek, Ö. B. and Aytar, O. (2021). Kadın Girişimciliği: Motivasyon Faktörleri Üzerine Bir Araştırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(24), 516-523.
- Öneren, M., Çiftçi, G. E. and Özder, N. (2014). Çalışanlarda Kadın İşgücü Algısı. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 324-358.
- Saray G. (1993). Türkiye'de Kadın Girişimciliği. *Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Bildiriler ve Tartışmalar* içinde (117-125). Ankara: Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.
- Shao AT. (2002). *Marketing Research: An Aid To Decision Making*. Cincinnati, Ohio: South-Western/Thomson Learning.
- Soysal A. (2010). Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*. 65(1), 83-114.
- Şahin Yılmaz, B. and Alp, c. (2020). Kadınların İşgücüne Katılımının Ekonomik Büyüme Üzerine Etkisi: Türkiye Örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(45), 184-202.
- Tamer, G. (2013). Dünya'ya Kıyasla Türkiye'de Kadın Girişimciliği. *International Conference On Eurasian Economies*, 649-656.
- Tolunay A. and Akyol A. (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 7(2), 116-127.
- Ural, A. and Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Detay Yayıncılık. Ankara.
- Yıldırım, A. and Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- TÜİK. (2020). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2020. Erişim adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2020-37210&dil=1>

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Bingöl Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun tarih 09.09.2019 sayı 92342550 ve karar 730.08.03 ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.
